

บทที่ 21 สมการกำลังสอง

21.1 รูปมาตรฐานของสมการกำลังสอง คือ $ax^2 + bx + c = 0$

เมื่อ a, b, c เป็นค่าคงตัว และ $a \neq 0$; x เป็นตัวแปร

เช่น $x^2 + 5x - 6 = 0$; $a = 1, b = 5, c = -6$

$5x^2 + 4x - 1 = 0$; $a = 5, b = 4, c = -1$

$x^2 + 3x + 4 = 0$; $a = 1, b = 3, c = 4$

$2x^2 - 3x + 4 = 0$; $a = 2, b = -3, c = 4$ เป็นต้น

21.2 การแก้สมการกำลังสอง

คือ การหาคำตอบของสมการกำลังสอง

พิจารณา $x^2 - 5x + 6 = 0$

$(x - 3)(x - 2) = 0$

การหาคำตอบของสมการข้างต้นทำได้โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับจำนวนจริงที่ว่า

ถ้า a, b เป็นจำนวนจริงและ $ab = 0$ แล้ว a หรือ b อย่างน้อยหนึ่งตัวต้องเป็นศูนย์

ดังนั้น ในการหาคำตอบของสมการ $(x - 3)(x - 2) = 0$ จึงหาจำนวนมาแทนค่า x เพื่อให้ $x - 3$ หรือ $x - 2$ เป็นศูนย์ ซึ่งได้แก่ 3 และ 2 ตามลำดับ

ลองทำดู

1. จงแก้สมการ $x^2 - 7x + 12 = 0$
2. จงหาคำตอบของสมการ $2a - 3a^2 = -5$
3. จงแก้สมการ $3x^2 + \frac{7}{10}x = \frac{2}{5}$
4. จงหาคำตอบของสมการ $4x - 1.6x^2 + 25 = 0$
5. จงแก้สมการ $9y^2 = 30y$
6. จงหาคำตอบของสมการ $(4a - 3)^2 = 49$

การแก้สมการกำลังสองโดยวิธีทำเป็นกำลังสองสมบูรณ์

การแยกตัวประกอบของพหุนาม $ax^2 + bx + c$ เมื่อ a, b, c เป็นค่าคงตัว และ $a \neq 0$ เพื่อหาคำตอบของสมการ $ax^2 + bx + c = 0$ ในบางครั้งการแยกตัวประกอบได้ยากหรือไม่ได้ลงตัวพอดี จึงจัดพหุนามให้อยู่ในรูปกำลังสองสมบูรณ์ โดยใช้การเพิ่มให้สามารถยกกำลังได้พอ

ลองทำดู

1. จงแก้สมการ $x^2 - 6x - 1 = 0$
2. จงหาคำตอบของสมการ $3x^2 - 4x - 1 = 0$
3. จงหาคำตอบของสมการ $3p^2 + 19p - 14 = 0$

การแก้สมการกำลังสองโดยการใช้สูตร จากรูปทั่วไปของสมการกำลังสอง $ax^2 + bx + c$ เมื่อ $a, b, c = 0$ เป็นค่าคงตัว $a \neq 0$ และ $b^2 - 4ac \geq 0$ สามารถจะหาคำของ x ได้จากสูตร

$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

พิจารณาจากสูตร จะได้ว่า

1. ถ้า $b^2 - 4ac = 0$ แล้ว x จะมีค่าเดียว คือ $-\frac{b}{2a}$
2. ถ้า $b^2 - 4ac > 0$ แล้ว x จะมีสองค่า คือ $\frac{-b + \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$ และ $\frac{-b - \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$
3. ถ้า $b^2 - 4ac < 0$ ไม่มีจำนวนจริงเป็นคำตอบของสมการ

ลองทำดู

1. จงหาคำตอบของสมการ $y^2 - 3y - 10 = 0$
2. จงหาคำตอบของสมการ $2m = 3m^2 - 14$
3. จงหาคำตอบของสมการ $4x^2 - 4x + 2 = 0$
4. จงหาคำตอบของสมการ $4x^2 + 68x + 289 = 0$

21.3 ผลบวกและผลคูณของคำตอบของสมการ

ให้ m และ n เป็นคำตอบของสมการ $ax^2 + bx + c = 0, a \neq 0$

ดังนั้น

$$m = \frac{-b + \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a} \quad \text{และ}$$

$$n = \frac{-b - \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

จะได้ว่า

$$\text{ผลบวก} = \frac{-2b}{2a} = -\frac{b}{a} \quad \text{และ}$$

$$\text{ผลคูณ} = \frac{b^2 - (b^2 - 4ac)}{4a^2} = \frac{c}{a}$$

ลองทำดู

จงหาผลบวกและผลคูณของคำตอบของสมการ

1. $x^2 - 3x - 5 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
2. $3x^2 - 7x - 2 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
3. $4x^2 + 3x - 5 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
4. $2x^2 + 7x - 1 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
5. $9x^2 - 2x - 6 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
6. $4x^2 + 2x - 1 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
7. $-3x^2 + 8x - 2 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____
8. $7x^2 + 6x - 7 = 0$	ผลบวก = _____;	ผลคูณ = _____

21.4 โจทย์สมการกำลังสอง

สมการกำลังสอง มีประโยชน์ในการหาคำตอบของปัญหาบางประเภท มีหลักการดังนี้

1. กำหนดตัวแปรแทนจำนวนที่ต้องการหา
2. สร้างสมการจากปัญหา
3. ดำเนินการหาคำตอบของสมการ

ลองทำดู

1. พื้นห้องเรียนห้องหนึ่งมีพื้นที่ 180 ตารางเมตร ด้านยาวยาวกว่าด้านกว้าง 3 เมตร ห้องนี้กว้างและยาวกี่เมตร
2. กล่องทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากใบหนึ่งมีพื้นที่ก้นกล่อง 120 ตารางเซนติเมตร ความยาวรอบปากกล่องภายในเป็น 46 เซนติเมตร จุน้ำได้ 720 ลูกบาศก์เซนติเมตร จงหาขนาดภายในของกล่องใบนี้
3. ที่ดินบ้านนาย ก เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ล้อมรั้วโดยใช้ซีเมนต์บล็อกริมเขาทาสีรั้วภายในคิดเป็นพื้นที่ 752 ตารางเมตร ถ้ารั้วด้านยาวยาวกว่าสองเท่าของรั้วด้านกว้างอยู่ 2 เมตร และมีความสูงน้อยกว่าความยาวของด้านกว้าง 7 เมตร บ้านนาย ก ปักอยู่ในเนื้อที่กี่ตารางเมตร